

Rein Willems, voorzitter van de Regiegroep Chemie:

‘De overheid ondersteunt onze initiatieven tot nu toe van harte’

‘De Regiegroep Chemie heeft de afgelopen tijd verschillende zaken aangezet, maar die verkeren nu nog in het beginstadium. Pas over een paar jaar kunnen we zeggen of we dichterbij onze doelstellingen zijn gekomen’, zegt Rein Willems, voorzitter van de Regiegroep Chemie. Erik te Roller

De Regiegroep Chemie bestaat al weer twee jaar. Ze heeft verschillende initiatieven genomen in nauw overleg met de chemische industrie, de universiteiten, het voortgezet onderwijs en onderzoekinstellingen. Deze initiatieven hebben illustratieve aanduidingen als ‘roadmaps’, COCI’s, PIP en Human Capital Agenda. Ook is de overheid met diverse subsidies over de brug gekomen. Voorzitter Rein Willems is graag bereid om een en ander op een rijtje te zetten.

Hoe is de Regiegroep Chemie begonnen?

‘Tijdens het vorige kabinet-Balkenende constateerde het Innovatieplatform, met experts uit politiek, bedrijfsleven, wetenschap en onderwijs, dat we in Nederland op het gebied van innovatie geen duidelijke focus hebben. Als we met hoger onderwijs, onderzoek en innovatie tot de wereldtop willen behoren, kunnen we ons bij innovatie beter richten op een beperkt aantal gebieden, de zogenaamde sleutelgebieden. De idee is, dat we datgene versterken waar Nederland al goed in is, in plaats van alle sectoren, inclusief de zwakke, in gelijke mate te versterken. In 2005 is de chemie als sleutelgebied erkend en is de Regiegroep Chemie opgericht. In totaal zijn er nu zes sleutelgebieden: flowers & food, high tech-systemen & -materialen, water, chemie, de creatieve industrie en pensioenen & sociale verzekeringen.’

‘De chemie is niet voor niets sleutelgebied. Van de 100 meest toonaangevende chemici in de wereld komen er tien uit Nederland. Dat is heel bijzonder voor een klein land. We hebben

hier grote chemiebedrijven en hoogstaand chemisch onderzoek, vooral aan de universiteiten, maar zijn nog niet zo goed in het omzetten van nieuwe kennis in nieuwe bedrijvigheid, oftewel het benutten van kennis in nieuwe toepassingen.’

Hoe is de eerste aanpak geweest?

‘In juli 2006 zijn we gekomen met een eerste opzet in het businessplan met als titel ‘Sleutelgebied Chemie zorgt voor groei’. Hierin hebben we beschreven hoe de chemie de motor kan blijven achter de groei van de bedrijvigheid en verduurzaming van de maatschappij, en hebben hierbij als chemiesector drie ambities naar voren gebracht: ten eerste een verdubbeling van de bijdrage van de chemie aan het bruto nationaal product binnen tien jaar, ten tweede een halvering van het gebruik van fossiele grondstoffen binnen 25 jaar en ten derde het uitbouwen van de technologische competenties op het gebied van industriële biotechnologie, katalyse, materialen en procestechnologie om daarmee aan de mondiale top blijven. Om dat te bereiken, zijn vele acties nodig, die we hebben gegroepeerd onder vier actielijnen: versterking van de kennisinfrastructuur, uitbreiden van publiek-private samenwerking, de weg van r&d naar bedrijvigheid verbeteren en het opzetten van centra voor open chemische innovatie, oftewel COCI’s. Ook gaven we aan dat er ondersteunende maatregelen nodig waren om ook in de komende jaren aan voldoende goed geschoold personeel te kunnen komen, onderwijs en arbeidsmarkt goed op elkaar te kunnen laten aansluiten, het imago van de chemie te versterken en de wet- en

regelgeving te stroomlijnen.’

‘Het businessplan werd door het Innovatieplatform goed ontvangen en we kregen het verzoek om dit verder uit te werken. In december 2007 gingen de taskforces voor COCI’s en de Human Capital Agenda aan de slag, en ging de Regiegroep het gesprek aan met het ministerie van Onderwijs Cultuur & Wetenschappen en de Nederlandse universiteiten over een nieuw universitair landschap voor de chemie.’

‘In het najaar 2007 presenteerden we het uitgewerkte businessplan met voorstellen voor het Polymeren Innovatie Programma, het Projectplan Roadmap Procesintensificatie en de Roadmap Human Capital Chemie. Verder stelden we voor onderzoek en ontwikkeling vier innovatielijnen centraal: materialen, biotechnologie voor specialties, katalyse & duurzame processen, en procestechnologie. Alle actielijnen en innovatielijnen helpen mee om onze ambitieuze doelstellingen te realiseren.’

‘Voor de uitvoering van het totale businessplan, inclusief alle actielijnen hebben we een bedrag begroot van ruim één miljard euro, verdeeld over een periode van vijf jaar. De bedoeling is, dat de bedrijven en publieke instellingen hiervan de helft voor hun rekening nemen en de overheid de rest.’

Wat is er inmiddels bereikt?

‘Het Polymeren Innovatie Programma, kortweg PIP genoemd, is goedgekeurd door de overheid en onlangs officieel van start gegaan. Ook is het onderzoeksprogramma scheidingstechnologie van het topinstituut DSTI (Dutch Separation Technology Institute) volledig goedgekeurd en heeft het ▶

ministerie van Economische Zaken subsidie toegezegd. Verder is de Actiegroep Procesintensificatie langszij gekomen, die onder de vlag van het Platform Energie Transitie, een Roadmap voor de procesintensificatie heeft opgesteld.

'Inmiddels legt Berenschot de laatste hand aan een businessplan voor het oprichten van centra voor open innovatie in Amsterdam, de Botlek bij Rotterdam en Chemelot bij Geleen. We zoeken nog naar partners die met de COCI's van start willen gaan. Zodra het plan op tafel ligt, weten we ook hoeveel subsidie we nodig hebben en zullen we die aanvragen bij de overheid.'

'Daarnaast zijn we met het Platform Bèta en Techniek bezig met de Human Capital Agenda, waarmee we willen bereiken dat meer jongeren voor de chemie kiezen. We hebben Eveline van Hoppe aangetrokken als projectcoördinator. Zij is gestationeerd bij VAPRO-OVP.'

'Verder zijn we als chemiesector gezamenlijk dit voorjaar van start gegaan met het imago-traject. De VNCI moest eerst met alle ledenbedrijven op één lijn zien te komen. Dat is gelukt. De leden hebben zich aan dit traject geëngageerd. Wel moet er even geschakeld worden: Jan-Willem Vreuls is onlangs Arendo Schreurs als hoofd Communicatie en Externe Contacten opgevolgd.'

Loopt het met de Regiegroep Chemie naar wens?

'Als Regiegroep Chemie hebben we al een aantal dingen goed kunnen doen. Zo zijn we erin geslaagd de mensen van DSTI en van de procesintensificatie bij elkaar te krijgen. Zij zijn bereid om nauwer te gaan samenwerken, zodat er geen overlap in activiteiten zal zijn en ze met één verhaal bij de overheid komen. We praten over het oprichten van een Nederlands Instituut voor Duurzame Procestechologie in 2010, waarin alle activiteiten en expertises gebundeld kunnen worden. Over drie à vier maanden ligt er een gezamenlijk plan op tafel.'

'Verder zijn er talloze initiatieven genomen om de universiteiten op het gebied van biotechnologie bij elkaar te brengen, zodat ze hun onderzoeksprogramma's beter kunnen afstemmen. We willen voorkomen dat elke universiteit afzonderlijk met de overheid praat, waardoor de overheid hen uit elkaar zou kunnen drijven. Een beetje rivaliteit en concurrentie tussen universiteiten is goed, maar je

moet geen flater slaan door met dezelfde vraag twee keer aan te kloppen bij de overheid of een bedrijf.'

Is alles nu aangezet?

'Aan één aspect zijn we nog niet toegekomen: de stroomlijning van de regelgeving, maar daar wordt landelijk al aan gewerkt, onder andere door het onafhankelijke adviescollege Actal, waarvan de vroegere staatssecretaris Robin Linschoten voorzitter is.'

Zijn er al concrete resultaten?

'Het imago-traject is van start gegaan, de scholen hebben materiaal ontvangen, zoals het boekje 'Chemie is overal', het boekje 'Beelden van de Chemie' en de video over de chemie die ook op de VNCI-jaarvergadering is uitgereikt. Denk ook aan het internet-

tief denkt over de chemiesector, maar ook dat we nog kampen met een negatief zelfbeeld. Daarom gaan we bij het imago-traject eerst aan ons zelfbeeld werken, want hoe kun je een positief beeld van de chemie aan buitenstaanders overbrengen, als je er zelf niet van overtuigd bent en ook niet van je eigen capaciteiten als ambassadeur van de chemie?'

Zijn de ambities nog steeds haalbaar?

'Theoretisch ja, maar in de praktijk zal het nog een hele klus zijn. De grootste slag kunnen we maken door op grote schaal van biogroeistoffen gebruik te gaan maken. Eerder zijn al de onderzoeksprogramma's B-Basic en CatchBio van start gegaan en dat proberen we nog beter te coördineren. Ook stemmen we het onderzoek af

'We coördineren om met één verhaal naar buiten te kunnen komen'

spel 'Mijn chemie' dat pas online is gezet. Verder heeft de VNCI een workshop georganiseerd voor deelnemers uit de bedrijven die direct of indirect met jongeren te maken hebben, om beter met de jongeren te communiceren.'

'Daarnaast heeft de publiek-private samenwerking binnen het Dutch Polymer Institute al een aantal octrooien op het gebied van kunststoffen opgeleverd. En de aanwezigheid van zoveel polymeerkennis en -expertise in ons land is voor Dow en Innovene reden om hun polymeren-research in respectievelijk Terneuzen en Breda te handhaven.'

Hoe lopen de contacten met de overheid?

'De overheid ondersteunt onze initiatieven tot nu toe van harte. Dit betekent niet dat we alle geld krijgen waarom we vragen, maar zo gaat dat nu eenmaal. Daarnaast is de samenwerking met Senternovem professioneel en van hoog niveau.'

Zijn er ook nieuwe inzichten?

'Het concept van de COCI's is gewijzigd, hoewel niet fundamenteel. We hebben met veel mensen uit het veld gesproken en op basis van hun ervaringen en inzichten ons plan aangepast. Het meeste hebben we echter geleerd bij het imago-traject. Uit eigen onderzoek van de Regiegroep Chemie blijkt, dat niet alleen het publiek nega-

met Wageningen Universiteit en het ministerie van Landbouw en Visserij als geïnteresseerde partij die er ook geld in steekt. Maar het is nog veel te vroeg om ons af te vragen of de Regiegroep Chemie wel realistische doelen heeft gesteld. Toen het Nederlands Olympisch Team naar Beijing ging, dacht het toch minstens negen gouden medailles te kunnen winnen. Maar van tevoren konden de sporters niet zeker weten of ze dat zouden halen. Zo stellen wij ons ook doelen bij de Regiegroep Chemie en na verloop van tijd blijkt wel of we ze gaan halen. Het zijn stevige doelstellingen, maar niet onmogelijke. En we hebben die doelen in goed overleg met de bedrijven opgesteld.'

Wat weten we over een paar jaar?

'Over enkele jaren kunnen we meer zeggen over de voortgang van het businessplan, als er bijvoorbeeld meer slimme mensen in de chemie blijken te gaan werken of er meer chemische ondernemingen actief zijn. Overigens hebben we niet een paar start-ups, maar een heleboel. Er zijn al zo'n 80 chemiebedrijfjes in de buurt van de universiteiten actief. We moeten zorgen dat we dit aantal met behulp van de COCI's kunnen verdubbelen en dat ze natuurlijk te zijner tijd allemaal lid worden van de VNCI.' ■

